

В'ЯЧЕСЛАВ ІЛЛІЧ КАНІВЕЦЬ: СТОРІНКИ ЖИТТЯ...*Василь ІЛЬЧИШИН*

*Тернопільський обласний центр охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини,
вул. Бродівська, 44, 46020, м. Тернопіль, Україна,
e-mail: w_ilchyshyn@ukr.net*

Стаття присвячена археологу В'ячеславу Канівцю, який був яскравою особистістю повоєнної археології України. За короткий проміжок часу, що провів в Україні (до 1955 р.), він зробив значний внесок у дослідження пам'яток доби пізньої бронзи – ранньозалізного віку заходу України, зокрема, у вивчення пам'яток висоцької культури, по тематиці якої у 1954 р. він захистив кандидатську дисертацію. У 1955 р. дослідник переїхав до Дагестану, де основним науковим зацікавленням стали пам'ятки епохи бронзи. 1958 р. В. Канівець переїхав у Сиктивкар (Республіка Комі) і там працював до кінця свого короткого життя. На Півночі дослідник був першовідкривачем палеолітичних пам'яток на Приполяррі. Став засновником первісної та середньовічної археології. Трагічно загинув В. Канівець у 1972 р. в експедиції на р. Печора.

Значна частина наукової спадщини, як в Україні, так і в Росії, на сьогодні неопублікована і зберігається в архівах наукових установ у вигляді рукописів, зокрема, й підготовлений до друку ще у 1950-х рр. рукопис “Висоцький могильник”, на якому В. Канівець дослідив 139 поховань.

Ключові слова: В'ячеслав Канівець, біографія, висоцька культура, пізня бронза, захід України, Сиктивкар.

В'ячеслав Ілліч Канівець був яскравою особистістю повоєнної археології України, який за досить короткий проміжок часу наукової діяльності в Україні зробив значний внесок у дослідження пам'яток доби пізньої бронзи–ранньозалізного віку заходу України. Він залишив велику наукову спадщину, але, на жаль, майже весь здобутий та підготовлений до друку В. Канівцем матеріал на сьогоднішній день так і не опублікований, зокрема, результати його власних досліджень пам'яток висоцької культури та праці, присвячені проблематиці цієї культури. Як відмітили Л. Крушельницька та М. Бандрівський, “...якнайшвидша публікація висоцьких матеріалів, здобутих В. Канівцем, дасть можливість багатьом з нас гідно оцінити науковий доробок призабутого нашого колеги...” [Крушельницька, Бандрівський, 1998, с. 60].

Народився В'ячеслав Канівець 30 січня 1927 р. в Києві у родині науковців. 1941 р. евакуйований в Алма-Ату, де у 1944 р. закінчив середню школу та поступив до Казахського гірсько-металургійного інституту. Паралельно протягом 1942–1944 рр. працював гідрогеологом-спостерігачем Казгеологоуправління. У липні 1944 р. реевакуювався до Києва та вступив на заочний відділ юридичного факультету Київського університету і одночасно працював метеорологом-спостерігачем Київської агрометстанції МСХ УРСР. 1947 р. перевівся на третій курс історичного факультету (археологічний відділ) Київського університету (рис. 1).

Важливим інформативним джерелом про студентські роки є особова справа В. Канівця¹. З неї, зокрема, дізнаємось про те, що він був успішним відмінником, щорічно звільнявся від плати за навчання. По закінченню навчання В'ячеслав рекомендований до асистентури

¹ Автор статті висловлює щирю вдячність завідувачці археологічного музею Київського національного університету ім. Т. Шевченка Самойленко Любов Григорівні за допомогу в ознайомленні із особою справою В. Канівця та фотоматеріали періоду його студентських років.

університету, що не зовсім відображало бажання молодого дослідника щодо майбутньої реалізації себе як археолога. Про це В. Канівець зазначав у своєму зверненні до директора Інституту археології АН УРСР.

У листі він просив прийняти його до аспірантури (рис. 3). З цього звернення також дізнаємося про зацікавлення молодого дослідника археологією західних слов'ян [Архів АМ КНУ, ф. 2, особова справа В. І. Канівця, арк. 47]. Здійснення бажання вступити до аспірантури та працювати в Інституті археології, як виявляється, не було таким простим. Можливо, в Київського університету на В. Канівця були свої плани. Позитивні зрушення у питанні академічного майбутнього В. Канівця з'явилися лише після прямого звернення директора Інституту археології АН УРСР П. Єфименка до ректора Київського державного університету ім. Т. Шевченка В. Боднарчука. П. Єфименко зазначив, що Інститут археології гостро відчуває потребу в підсиленні кадрів молодими спеціалістами, на що є пряма вказівка ЦК КП(б)У (рис. 4). Вже в цьому ж році, з 1 жовтня 1950 р., після конкурсних екзаменів В. Канівець зарахований в аспірантуру Інституту археології АН УРСР (рис. 5) [Архів відділу кадрів ІА НАН України, особова справа В. І. Канівця, арк. 5, 10].

Рис. 1. В'ячеслав Канівець – студент III курсу історичного факультету Київського університету. 1947 р. [Архів АМ КНУ, ф. 2, особова справа В. І. Канівця]

Fig. 1. Vjacheslav Kanivets – student of III year of historical faculty of Kyiv University. 1947. [Archive of AM of KNU, f. 2, personal file of V. I. Kanivets]

Вступивши до аспірантури, В'ячеслав Канівець зосередився впродовж 1950–1952 рр. на вивченні пам'яток доби пізньої бронзи – початку ранньозалізного віку, зокрема в колі його наукових інтересів опинилися пам'ятки саме висоцької культури, оскільки проблематика останньої була його плановою темою [Крушельницька, Бандрівський, 1998, с. 58]. У 1950 р. спільно з А. Савчуком В. Канівець проводив розвідки в околицях Нетішина та Острога, перевіряючи отриману інформацію про пункти виявлення давніх артефактів від працівників Острозького музею та місцевих жителів [ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1950/20, арк. 20]. У цих районах він продовжив працювати і в 1952 р., детальніше досліджуючи виявлені пам'ятки [Крушельницька, Бандрівський, 1998, с. 59].

Польовий сезон 1951 р. для В. Канівця став дебютом та піком у масштабній польовій практиці в Україні, одночасно відкривши черговий етап досліджень пам'яток висоцької культури. Адже тоді розпочато планові дослідження епонімного могильника в околицях с. Висоцьке Заболотівського р-ну (тепер Бродівського) Львівської обл. Впродовж 27 днів – з 9 жовтня по 5 листопада, – В. Канівець заклав три розкопи загальною площею 441 кв. м, де виявив 139 поховань² (рис. 6).

Перебуваючи в експедиції на Висоцькому могильнику, В'ячеслав Канівець спільно із Т. Тітенко та С. Березанською здійснив розвідки в околицях села Ясенів. Локалізуючи місце

² Про наукове значення досліджень Висоцького могильника В. Канівцем детально описано в студії Л. Крушельницької і М. Бандрівського [1998].

виявленого К. Гадачеком могильника та поселення в урочищі Сморки, вивчив топографію пам'яток та відкрив два нових поселення в урочищах Кам'яна Гора та Монастирок. Під час шурфування вивчив культурний шар. Окрім матеріалів висоцької культури, там же було виявлено кераміку комарівської культури з типовим орнаментом [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/166, арк. 45]

Рис. 2. Випускники історичного факультету Київського університету. У першому ряду сидять (зліва направо): Т. Кіктенко, викладач В. Богусевич, завідувач кафедри Л. Славін, викладач М. Бондар, Л. Губанова. Другий ряд: В. Канівець, Ф. Погорелова, Г. Клименко, Д. Рудакова, М. Блажиевська, Н. Бескоровайна, В. Дворніков. У третьому ряду стоять: М. Голімбіовська, І. Костюченко, Є. Петровська, Ф. Шапіро, Є. Пикіна, Ю. Колесніченко. 1950 р. [Архів АМ КНУ, ф. 2]

Fig. 2. Graduates of historical faculty of Kyiv University. In the first row sit (from left to right): T. Kiktenko, lector V. Bogusevych, head of the Chair L. Slavin, lector M. Bondar, L. Gubanova. Second row: V. Kanivets, F. Pogorelova, G. Klimenko, D. Rudakova, M. Blazhievskaya, N. Beskorovajna, V. Dvornikov. In third row stand: M. Golimbiovskaya, I. Kostjuchenko, E. Petrovska, F. Shapiro, E. Pykina, Yu. Kolesnichenko. 1950 [Archive of AM of KNU, f. 2]

Польовий сезон В. Канівця 1952 р. охопив розвідками територію Львівської, Рівненської, Тернопільської і тодішньої Кам'янець-Подільської областей, в період з 10 вересня по 9 листопада. Разом із В. Канівцем до складу тодішньої Волинської експедиції входив старший лаборант А. Савчук. У цьому сезоні, як і у попередніх, спроби віднайти сліди поселення висоцької культури в околицях могильника біля с. Висоцьке так і не увінчалися успіхом. Проте дослідник обстежив частину могильника, яка зазнала руйнувань під час земляних робіт – копання траншеї в квітні цього ж року. Траншеєю була перерізана площа могильника із західної сторони від розкопу III 1951 р. Траншея проходила із заходу на схід обабіч дороги від

х. Гаї до х. Кучаків. У викиді траншеї, як зазначив В. Канівець, виявлена велика кількість уламків людських кісток.

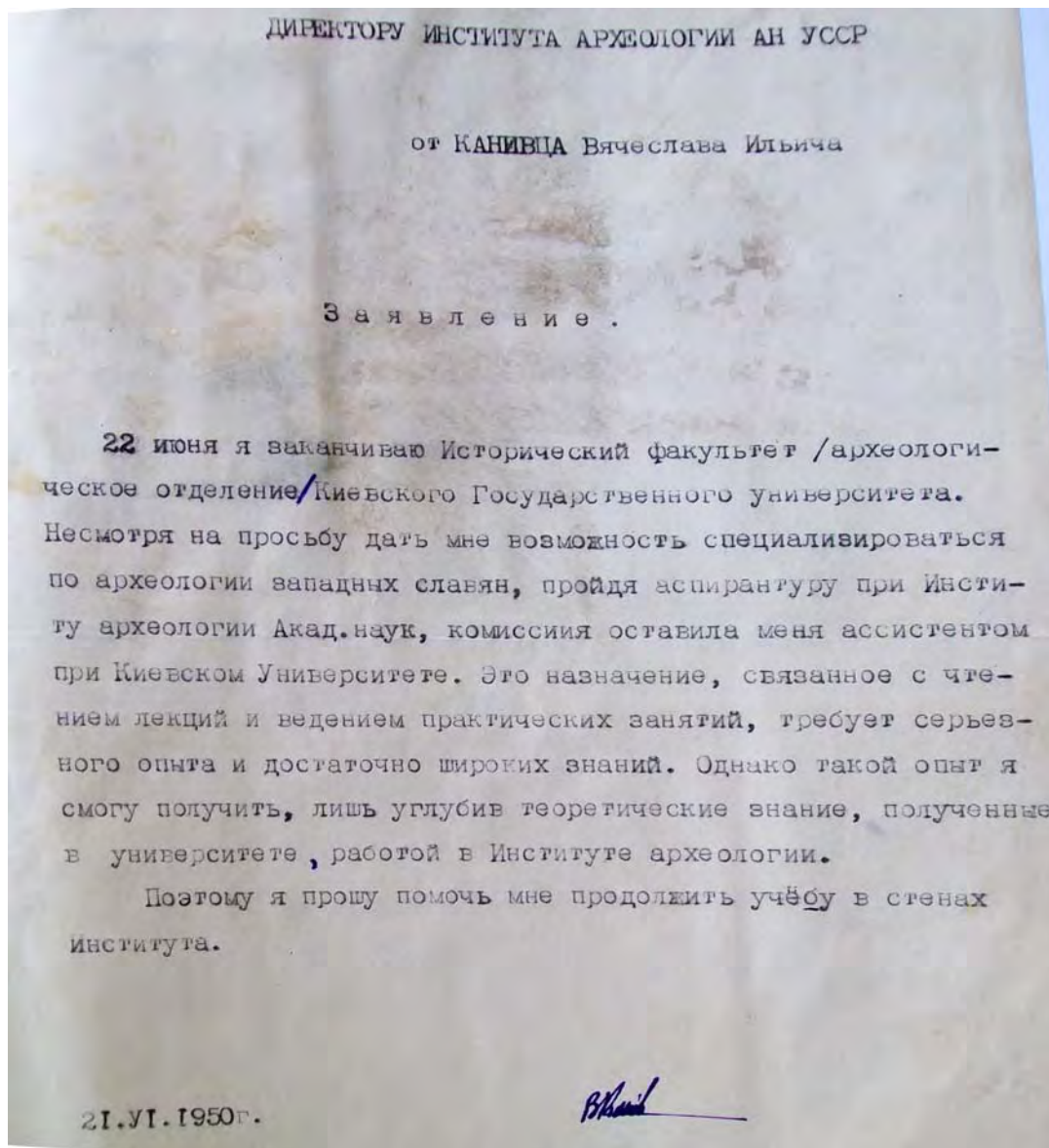

Рис. 3. Лист В. Канівця до директора Інституту археології АН УРСР П. Єфименка [Архів АМ КНУ]
Fig. 3. Letter from V. Kanivets to the director of the Institute of archaeology of Academy of sciences of Ukrainian SSR – P. Ephymentko [Archive of AM of KNU]

Водночас від місцевих жителів він отримав знахідки зі зруйнованих поховань: кам'яну сокиру із просвердленим отвором та бронзову нашійну гривну із “ялинковим” орнаментом. Гривна виявлена безпосередньо біля черепа і, вочевидь, походила з інгумаційного поховання [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/166, арк. 45]. Судячи з опису, зробленого В. Канівцем у звіті, виявлені речі походили із різних зруйнованих поховань. Сокира, відповідно до світлини, належить до культури шнурової кераміки. На цей час складно пояснити наявність знахідки на території могильника висоцької культури. Можливо, вона знаходилась у зруйнованому похованні шнурової культури, або ж її повторно використали у висоцький час, або ж це взагалі може бути випадкова згуба.

Доказом того, що на могильнику є інші культурно-хронологічні горизонти, є знахідки вінця горщика давньоруського часу XII–XIII ст. та розвал горщика ранньослов'янського часу (кв. 9-и розкопу I) [Колекції Наукових фондів..., 2007, с. 114–155], виявлені автором статті під час аналізу фондів ІА НАН України – колекції матеріалів із могильника висоцької культури біля с. Висоцьке Бродівського р-ну з досліджень В. Канівця 1951 р.

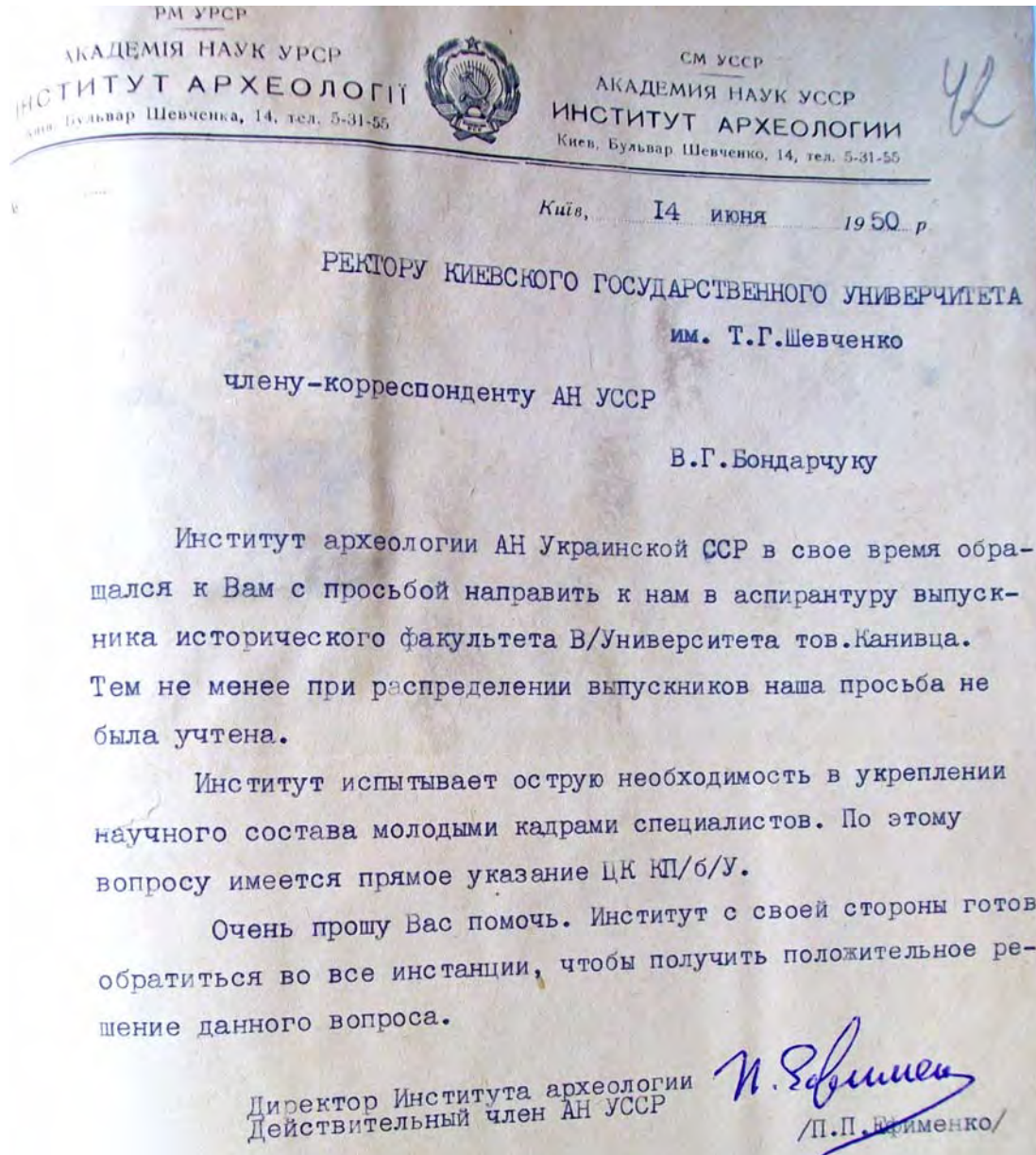

Рис. 4. Лист директора Інституту археології АН УРСР П. Єфименка до ректора Київського державного університету ім. Т. Шевченка В. Бондарчука [Архів АМ КНУ, ф. 2, особова справа В.І. Канівця]

Fig. 4. Letter from the director of the Institute of archaeology of Academy of sciences of Ukrainian SSR P. Ephymenko to the rector of Taras Shevchenko State University of Kyiv V. Bondarchuk [Archive of AM of KNU, f. 2, personal file of V.I. Kanivets]

Одночасно В'ячеслав Ілліч обстежував територію на схід від с. Висоцьке. В околицях с. Голосковичі у підніжжі гори дослідник виявив обух кам'яної сокири з просвердленим отвором, яка, як і попередня, можливо, теж належить культурі шнурової кераміки. Обабіч

дороги на с. Пониковицю з с. Висоцьке тоді ж виявлено поселення комарівської культури [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/166, арк. 45].

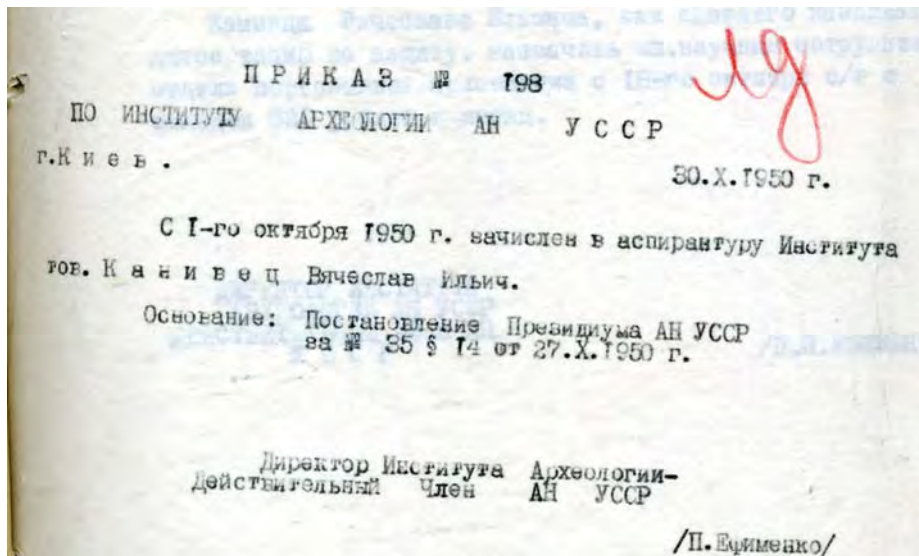

Рис. 5. Наказ про зарахування В. Канівця до аспірантури ІА АН УРСР [Архів відділу кадрів ІА НАН України, особова справа В.І. Канівця]

Fig. 5. Decree about taking of V. Kanivets to postgraduate school of IA of Academy of sciences of Ukrainian SSR [Archive of the human resources department of Institute of archaeology of NAS of Ukraine, personal file of V.I. Kanivets]

Рис. 6. Під час досліджень могильника неподалік с. Висоцьке. 1951 р. На задньому плані, ймовірно стоїть автор досліджень (судячи по специфічній статури, ледь нахилений вправо, яка повторюється і на пізніших фото (див. рис. 11) [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/15а, табл. IV]

Fig. 6. During investigations of the burial complex near Vysotske. 1951. Author of researches probably on the background (based on specific stature, slightly slanted to the right that repeated on the later photos (see fig 11) [Scientific archive of the Institute of archaeology of NAS of Ukraine, f. 64, file 1952/15a, table IV]

Неподалік с. Смільне В. Канівець здійснив спробу віднайти місце відомого в літературі Смільнянського могильника висоцької культури. Утім пошуки виявилися безрезультатними.

Хоча, археолог виявив сліди двох поселень епохи пізньої бронзи – початку раннього залізного віку за р. Суховілкою в урочищі Кемпа. Цікавими були результати розвідок неподалік с. Бовдури: у північній околиці села виявлено поселення зі слідами залізобного виробництва. В. Канівцем зібрано з цього пункту значну кількість уламків шлаку, криці та фрагмент глиняного сопла. На цьому поселенні зібрано уламки кераміки ранньозалізного часу та епохи бронзи (можливо, комарівської культури). Неподалік від цього ж пункту, з протилежного боку струмка, В. Канівець знайшов ймовірне місце могильника пізньобронзового віку з обрядом трупоспалення [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/166, арк. 45].

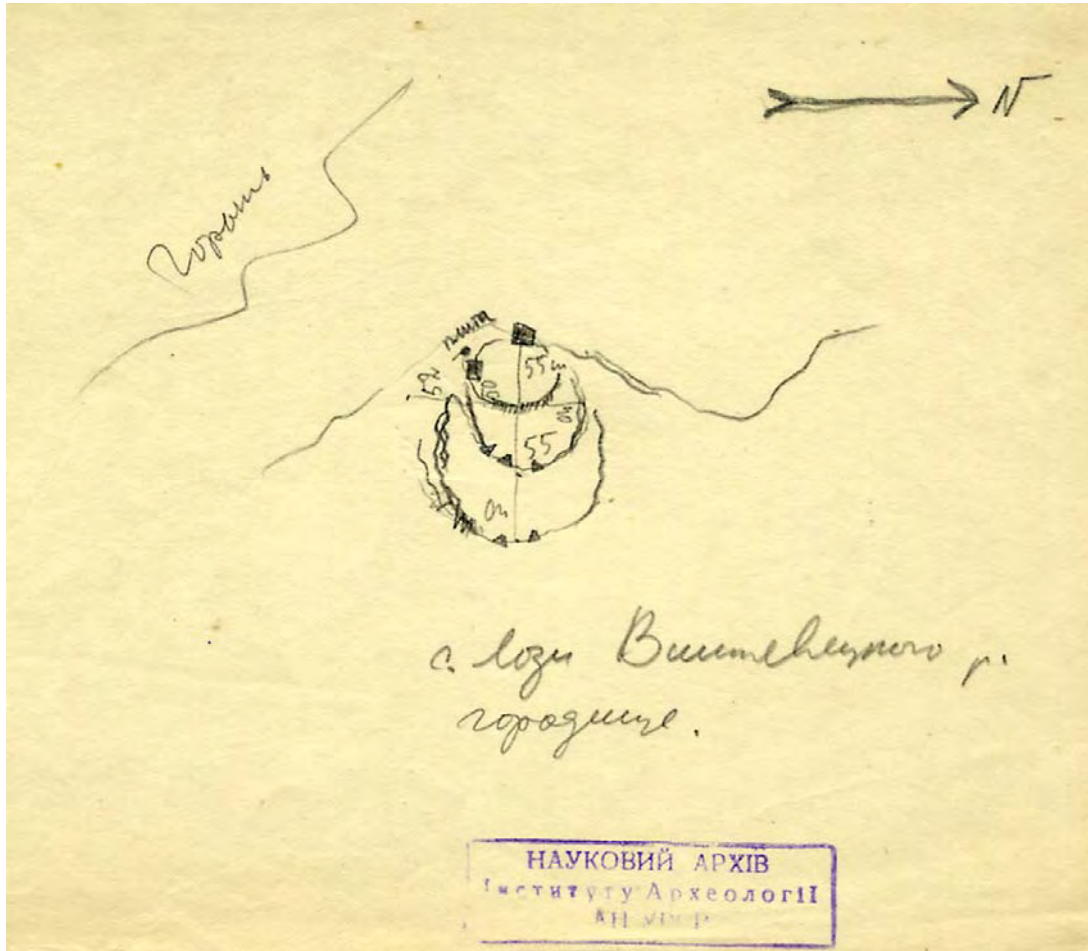

Рис. 7. Польовий план городища в околицях с. Лози Збараського р-ну на Тернопільщині, виконаний В. Канівцем у 1950 р. [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/166]

Fig. 7. Field plan of the hill-fort in suburbs of Lozy in Zbarazh district, Ternopil region, made by V. Kanivets in 1950 [Scientific archive of the Institute of archaeology of NAS of Ukraine, f. 64, file 1952/166]

У Золочівському р-ні цього ж року В. Канівець здійснив розвідки в околицях сіл Гончарівка, Почапи та Жуличі, локалізуючи й досліджуючи вже відомі пункти висоцької культури. На могильниках в Гончарівці автор дослідив 11 поховань, а Жуличах – 6 поховань [Крушельницька, Бандрівський, 1998, с. 59].

Того ж 1952 р. В'ячеслав Ілліч провів розвідки на території Тернопільської обл. по маршруту Почаїв–Вишнівець–Ланівці. Розвідки проводили за течією річок Ікви та Горині. В. Канівець виявив низку різночасових пунктів в околицях сіл Попівці, Муховець, Лози, Манево, Передмірки та Борсуки. Завдяки розвідкам і науковій педантичності В'ячеслава Іліча

ми маємо єдиний збережений план і детальний опис майже зруйнованого давньоруського городища неподалік с. Лозів Збараського р-ну (рис. 7) [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/166, арк. 45].

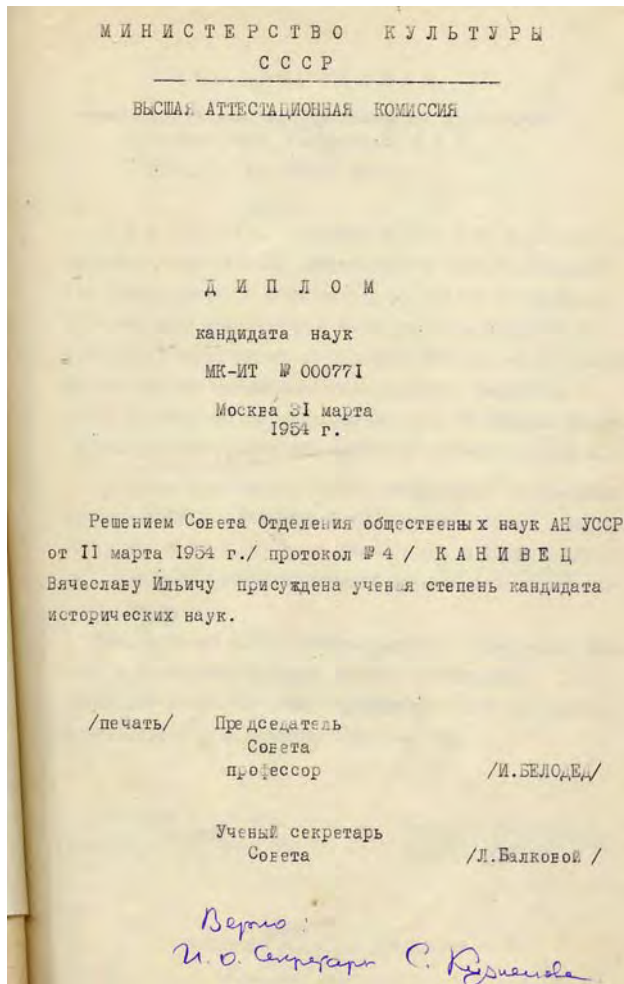

Рис. 8. Копія диплому кандидата наук В. Канівця [Архів відділу кадрів ІА НАН України, особова справа В.І. Канівця]

Fig. 8. Copy of V. Kanivets's diploma of the candidate of historical sciences [Archive of the human resources department of Institute of archaeology of NAS of Ukraine, personal file of V.I. Kanivets]

досі неопубліковані. Наприклад, у Науковому архіві ІА НАН України виявлено підписи й ілюстрації до роботи “Мистецтво висоцької культури”, яка так і не побачила світ. Вона мала складатись із п'яти таблиць. Окрім наукових робіт, відома також науково-популярна стаття В. Канівця у співавторстві з С. Березанською – “До питання про виховання дитини в первісному суспільстві” [Березанська, Канівець, 1954].

На жаль, у 1955 р. В. Канівець з невідомих причин змушений був переїхати з Києва в Дагестан, де пропрацював до 1958 р. (рис. 10). У Дагестані він обіймав посаду старшого наукового співробітника Інституту історії, мови та літератури Дагестанського філіалу АН СРСР. Короткий період перебування та досліджень В. Канівця в Дагестані був досить

Окрім робіт на заході України В. Канівець проводив рятівні археологічні дослідження могильника епохи бронзи біля с. Чернин на Київщині у 1950 р. [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1950/13, арк. 39], розвідки в околицях Києва та розкопки могильника епохи бронзи біля с. Погреби Броварського р-ну в 1952 р. [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1952/15а, арк. 5]. 1954 р. здійснив рятівні розкопки кургану ямної культури біля с. Первомаївка Херсонської обл. [НА ІА НАНУ, ф. 64, спр. 1954/2г, арк. 9].

У 1954 р. В'ячеслав Ілліч успішно захистив кандидатську дисертацію “Памятники Высоцкого типа как исторический источник” (рис. 8), значну частину якої становили матеріали з його власних досліджень [Савельева, 1997, с. 3]. Зокрема з могильників у Висоцьку та Гончарівки.

Після захисту кандидатської дисертації 1955 р. завершився “український” етап життя та наукової діяльності В. Канівця. На цей час колекція матеріалів із досліджень могильника висоцької культури неподалік с. Висоцьке знаходиться у фондах ІА НАН України (Київ), і налічує понад 200 одиниць. Значна її частина виставлена в експозиції археологічного музею ІА НАН України (рис. 9). Значним науковим внеском В. Канівця передовсім є перегляд (подавлення) хронології висоцької культури на підставі здобутих матеріалів із власних досліджень могильників із с. Висоцьке й с. Гончарівка та співставлення їх із відомими на той час матеріалами [Канівець, 1955, с. 94]. Більшість наукових досягнень, матеріалів польових досліджень, рукописів, звітів В. Канівця “українського” періоду

плідним. Археолог продовжив вивчати пам'ятки доби бронзи, дослідив низку поселень та курганних могильників. Окрім цього, вивчав наскельні зображення в долині Сулака. Підсумком короткого етапу життя та праці в Дагестані стала низка статей і рукописів, присвячених бронзовій добі Дагестану, проблемам періодизації та хронології [Савельєва, 1997, с. 25–26].

Рис. 9. Матеріали висоцької культури з могильників біля с. Висоцьке та с. Гончарівка. Дослідження В. Канівця (фрагмент вітрини археологічного музею ІА НАН України)

Fig. 9. Materials of Vysotska culture from burial complex near Vysotske and Goncharivka. Researches led by V. Kanivets (fragment of showcase of archaeological museum of the Institute of archaeology of NAS of Ukraine)

Протягом 1959–1972 рр. дослідник працював у відділі історії Уральського наукового центру (Уро) філіалу Академії наук СРСР Республіки Комі в м. Сиктивкар. У Республіці Комі В. Канівець зробив чимало сенсаційних відкриттів та досягнув неймовірних наукових висот. Загалом молодий дослідник провів 14 нелегких польових сезонів на Печорському Приураллі, був першовідкривачем середньопалеолітичних і пізньопалеолітичних найпівнічніших стоянок Північно-Східної Європи. З них найвідомішими є стоянки в Канинській і Медвежій печерах, стоянка Бизовська неподалік Полярного Кола та ін. Окрім первісної археології Крайньої Півночі, В. Канівець, на підставі наявних та здобутих матеріалів, виділив низку археологічних культур та варіантів, починаючи від неоліту і до пізнього середньовіччя. Наприклад, археолог виділив два культурні варіанти корінного населення Печорського Приуралля – ванвиздинський і нижеобський (IV–XV ст.), – на підставі масштабних досліджень святилища в так званому “Священному лісі” (рис. 11).

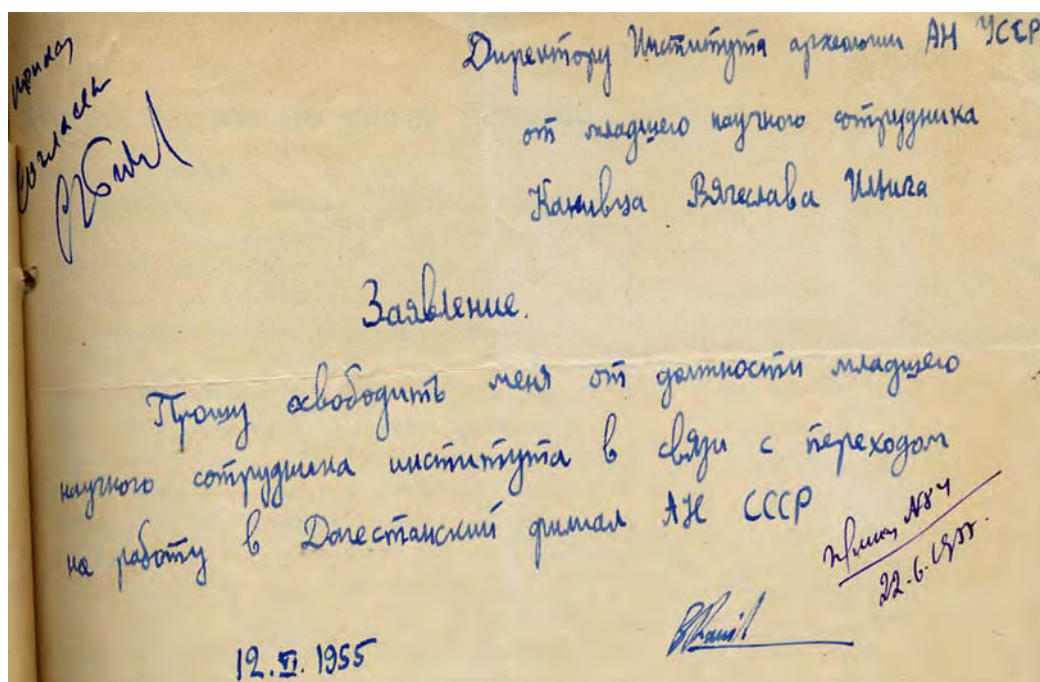

Рис. 10. Заява В. Канівця про звільнення з ІА АН УРСР та перехід на роботу в Дагестанський філіал АН СРСР [Архів відділу кадрів ІА НАН України, особова справа В.І. Канівця]

Fig. 10. V. Kanivets's letter of resignation from the Institute of archaeology of Academy of sciences of Ukrainian SSR and shift work to the Dagestan branch of Academy of sciences of USSR [Archive of the human resources department of Institute of archaeology of NAS of Ukraine, personal file of V.I. Kanivets]

Рис. 11. Фотоколаж, складений кінооператором та журналістом Д. Петрайтісом про експедицію В. Канівця на Далекий Півночі в Республіці Комі (Росія) [Петрайтіс, 2000]

Fig. 11. Photo-collage, made by cameraman and journalist D. Petraitis about expedition of V. Kanivets in Far North in Komi Republic (Russia) [Петрайтіс, 2000]

В цілому польові дослідження на Півночі були нелегкою задачею, про що свідчить цитата з щоденника В. Канівця: “...В конце мая 1959 г. Печерский археологический отряд, состоящий из восьми человек, был переброшен на самолёте из Сыктывкара в г. Ухту, затем на автомашинах в село Троицко-Печерск и далее на самоходной барже по Печере и Унье до деревни Усть-Бердыш. Отсюда, после 750-километрового пути и начался маршрут к Уньинской пещере. В эти дни, накануне северного лета выпал последний снег, а на реке исчезла шурга. Первоначально была сделана попытка подняться выше Усть-Бердыша на самоходной барже. Судно с трудом преодолевало бурное течение полноводной Уньи, и людям, стоя по пояс в ледяной воде, пришлось подтягивать самоходную баржу на бечеве через перекаты. На особенно трудном перекате судно было отброшено потоком к берегу, при этом оказалась раздавленной одна из экспедиционных лодок...” [Савельева, 1997, с. 9].

Перебуваючи в експедиції 11 липня 1972 р., саме на одному із таких річкових перекатів, експедиційна баржа перевернулася, забравши із собою життя Вячеслава Ілліча разом із його єдиним сином [Савельева, 1997, с. 3].

ЛІТЕРАТУРА

- Архів відділу кадрів ІА НАН України. – Особова справа В.І. Канівця.
Архів АМ КНУ. – Ф. 2: Історія кафедри археології та музеєзнавства. – Особова справа В.І. Канівця.
Березанська С.С., Канівець В.І. (1954). До питання про виховання дитини в первісному суспільстві // Дошкільне виховання. – № 4.
Канівець В.І. (1955). Вопросы хронологии высококой культуры // КСИА АН УССР. – К. – Вып. 4. – С. 94–96.
Канівець В.І. (1953) Памятники высококого типа как исторический источник: автореф. дисс. на соиск. уч. ст. к. и. н. – К.
Колекції Наукових фондів Інституту археології НАН України. Каталог / Блажевич Н. В., Бурдо Н. Б., Вітрик І. С. та ін. – К.: Академперіодика, 2007. – 356 с.
Крушельницька Л., Бандрівський М. (1998). Вклад В. Канівця у дослідження пам’яток висоцької культури // МДАПВ. – Вип. 7. – С. 58–60.
НА ІА НАНУ. – Ф. 64 (експедицій). – Спр. 1950/1з: Канівець В.І. Отчет о раскопках могильника у с. Чернин Выше-Дубечанского района Киевской обл. в сентябре–ноябре 1950 г.
НА ІА НАНУ. – Ф. 64 (експедицій). – Спр. 1950/20: Канівець В.І. Отчет об археологической разведке в Западной Украине в июле–августе 1950 г.
НА ІА НАНУ. – Ф. 64 (експедицій). – Спр. 1952/15а: Канівець В.І. Отчет о проведенной разведке 26 апреля 1952 г. в окрестностях г. Киева.
НА ІА НАНУ. – Ф. 64 (експедицій). – Спр. 1952/16б: Канівець В.І. Звіт про археологічну розвідку в Західній Україні в 1952 р.
НА ІА НАНУ. – Ф. 64 (експедицій). – Спр. 1954/2г: Канівець В.І. Отчет о раскопках кургана у с. Первомаевка Верхнерогачикского р-на Херсонской области в 1954 г.
Петрайтис Д. (2000). Святылище Биармии // Секретные материалы XX века. – М. – Вып. 20.
Савельева Э.А. (1997). Вячеслав Ильич Канівець / Рос. акад. наук. Урал. отд-ние. Коми науч. центр. – Сыктывкар. – 32 с. – (Серия: “Люди науки”; вып. 27).

REFERENCES

- Arkhyv viddilu kadriv Instytutu arkheolohii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. Osobova sprava V.I. Kanivtsia (in Ukrainian).
Archive of AM of KNU. F. 2: Istoriia kafedry arkheolohii ta muzeieznnavstva. Osobova sprava V.I. Kanivtsia (in Ukrainian).
Berezanska, S.S., & Kanivets, V.I. (1954). Do pytannia pro vykhovannia dytyny v pervisnomu suspilstvi. *Doshkilne vykhovannia*, 4 (in Ukrainian).

Kanivec, V.I. (1955). Voprosy hronologii vysockoj kul'tury. *Kratkie soobshhenija Instituta arheologii AN USSR*, 4. Kiev, 94–96 (in Russian).

Kanivec, V.I. (1953). *Pamjatniki vysockogo tipa kak istoricheskij istochnik. Doctoral Dissertation*. Kiev (in Russian).

Kolektsii Naukovykh fondiv Instytutu arkheolohii NAN Ukrainy. Kataloh (2007). Blazhevych, N.V., Burdo, N.B., Vitryk, I.S. et al. Kyiv: Akadempriodyka, 356 pp. (in Ukrainian).

Krushelnynska, L., & Bandrivskyi, M. (1998). Vklad V. Kanivtsia u doslidzhennia pam'iatok vysotskoi kultury. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 7, 58–60 (in Ukrainian).

Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. F. 64 (ekspeditsij). Spr. 1950/1z: Kanivec V.I. Otchet o raskopkah mogil'nika u s. Chernin Vyshe-Dubechanskogo rajona Kievskoj obl. v sentjabre–nojabre 1950 g. (in Russian).

Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. F. 64 (ekspeditsij). Spr. 1950/20: Kanivec V.I. Otchet ob arheologicheskoy razvedke v Zapadnoj Ukraine v ijule–avguste 1950 g. (in Russian).

Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. F. 64 (ekspeditsij). Spr. 1952/15a: Kanivec V.I. Otchet o provedennoj razvedke 26 aprelja 1952 g. v okrestnostjah g. Kieva (in Russian).

Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. F. 64 (ekspeditsij). Spr. 1952/16b: Kanivets V.I. Zvit pro arkheolohichnu rozvidku v Zakhidnii Ukraini v 1952 r. (in Ukrainian).

Naukovyi arkhiv Instytutu arkheolohii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. F. 64 (ekspeditsij). Spr. 1954/2g: Kanivec V.I. Otchet o raskopkah kurgana u s. Pervomaevka Verhnerogachikskogo rajona Hersonskij oblasti v 1954 g. (in Russian).

Petrajtis, D. (2000). Svjatilishhe Biarmii. *Sekretnye materialy XX veka*, 20. Moskva (in Russian).

Savel'eva, Je.A. (1997). Vjacheslav Il'ich Kanivec. *Ljudi nauki*, 27. Syktyvkar, 32 pp. (in Russian).

Стаття: надійшла до редакції 08.02.2017

прийнята до друку 20.03.2017

VIACHESLAV KANIVETS: PAGES OF LIFE...

Vasyl ILCHYSHYN

*Historical and Cultural Monuments Protection Inspectorate of Ternopil region,
Brodivska Str. , 44, 46020, Ternopil, Ukraine, e-mail: w_ilchyshyn@ukr.net*

The article is devoted to an archaeologist Viacheslav Kanivets who was a brilliant person in post-war archeology of Ukraine. For a short period of time of his being in Ukraine (till 1955) he made a great contribution to investigation of the Late Bronze age sites – the Earle Iron age in Western Ukraine. In particular the scientist made a valuable contribution to study of the Vysotska culture sites. In 1954 he defended a thesis on the themes of the Vysotska culture. In 1955 the researcher moved to Daghestan where the Bronze age sites became an object of his scientific interests. In 1958 V. Kanivets moved to Siktivcar (the Komi Republic) where he worked for the rest of his short life. In the North the investigator become a discoverer of the Pripolyare Paleolithic sites. In fact V. Kanivets laid down the foundations of primitive and medieval archaeology of Pripolyare. V. Kanivets perished tragically during the expedition on the Pechora river in 1972.

A considerable part of V.Kanivets's scientific legacy of both in Ukraine and in Russia has not yet been published and it has been preserved as manuscripts in the scientific institutions archives. And among these manuscripts there is the manuscript "Vysotski burial ground", which was prepared for printing as far back, as 1950s. The Vysotski burial ground was the site where V. Kanivets excavated 139 burial places.

Key words: Viacheslav Kanivets, biography, Vysotska culture, Bronze age, west of Ukraine, Syktyvcar.